

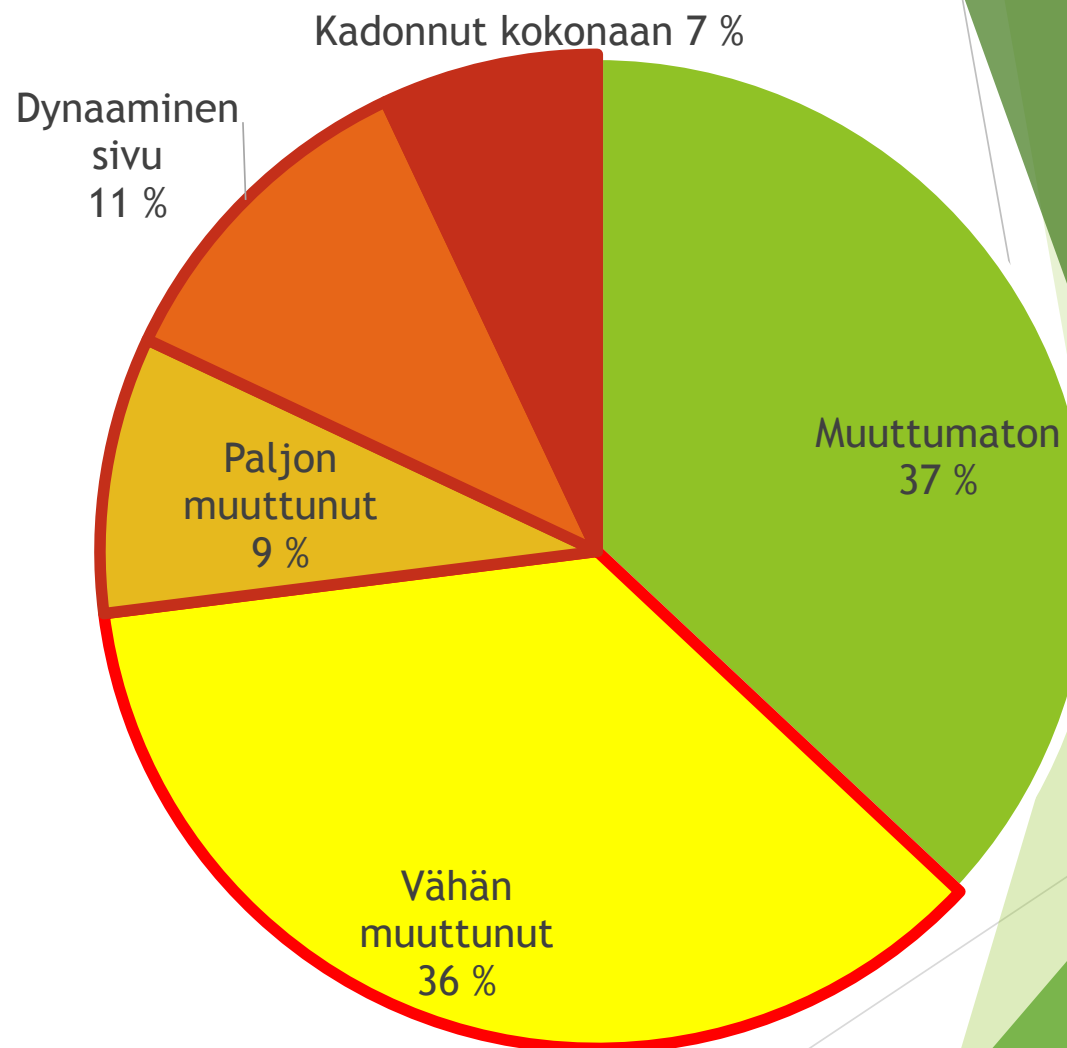

Uudelleenkäytettävyys ja pitkäaikaissäilytys

Kotimaiset tiedejulkaisut vaikuttavat 23.5.2018

Esa-Pekka Keskitalo, esa-pekka.keskitalo@helsinki.fi, Kansalliskirjasto

Linkkimätä & sisältönrjähdys = iso ongelma

Kallio, M. (2017). Linkkimätä + sisältönrjähdys = viitemätä. *Signum*, 49(2), 28–31.

<https://doi.org/10.25033/sig.65501>

Kuinka lyhyt avoimuus on avoimuutta?

- ▶ Avoimuuden pitäisi olla välitöntä.
- ▶ Avoimuuden pitäisi olla pysyvää.
- ▶ Avoimuuden pitäisi olla aitoa. = ei turhaa pääsynestoa, rekisteröitymistä, hankalia reittejä, haeskelua
- ▶ Avoimuuden pitäisi olla mahdollisimman laajaa.

Roolit päälaellaan

Painatteiden maailmassa

- ▶ Lehti ostettiin.
- ▶ Kappale omistettiin.
- ▶ Kappaletta voitiin säilyttää.
- ▶ Omistaja tiesi vastuunsa.
- ▶ Omistaja oli vastuussa.

Verkkomaailmassa

- ▶ Lehti lisensoidaan tai lehti on avoimesti saatavilla.
- ▶ Saadaan lukuoikeus.
- ▶ Kappale on julkaisijalla.
- ▶ Kappaletta ei saa säilyttää / se ei ole luontevaa.
- ▶ Onko julkaisija vastuussa?

Vapaakappaleet – ratkaisu, joka ei ole ratkaisu

- ▶ Kirjasto, jolle kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä annetun lain ([1433/2007](#)) mukaan on luovutettava teoksen kappale, saa ...
- ▶ välittää kokoelmissaan olevan julkistetun teoksen
- ▶ yleisöön kuuluvalle henkilölle
- ▶ tutkimusta tai yksityistä opiskelua varten
- ▶ yleisölle välittämiseen varatuilla laitteilla,
  - ▶ jos muu kuin tässä kohdassa tarkoitetun käytön edellyttämä teoksen kappaleen valmistaminen digitaalisesti on estetty sekä
  - ▶ jos teoksen välittäminen edelleen on estetty, sellaisen kirjaston tiloissa, jonka kokoelmiin liitettäväksi aineisto kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä annetun lain mukaan sijoitetaan, sekä eduskunnan kirjastossa ja Kansallisessa audiovisuaalisessa instituutissa;

Toimijat

- ▶ 3. Julkaisujen hyödyntäjät - julkaisuarkistot
- ▶ 2. Julkiset palvelut - vapaakappaleet
- ▶ 1. Julkaisijat

Periaatteet

1. Tuotantoympäristö on pysyvä.
  - ▶ Ensisijainen paikka on paras paikka.
2. Vakioidut varmistavat käytännöt.
  - ▶ Jos yksi artikkeli löytyy, löytyvät muutkin.
3. Disseminaatio - ”lots of copies keep stuff safe”
  - ▶ Jos ei muuten, niin etsimällä löytyy.

The image features a white background with abstract green geometric shapes. On the left, a solid green triangle points downwards. On the right, a complex arrangement of overlapping, semi-transparent green triangles and polygons in various shades of green is visible. A thin, light grey line extends from the bottom left towards the right side of the composition.

Mahdollisia ratkaisuja

3. Julkaisuarkistot: erilainen näkökulma

- ▶ Näkökulma eri kuin lehdillä
  - ▶ Artikkeleita, ei lehtiä
  - ▶ Affiliaatio usein määrittelee sisällön
- ▶ Ovatko julkaisuarkistot pysyviä?
- ▶ Mahdollinen yhteistyö julkaisijan ja julkaisuarkiston välillä?
- ▶ Pysyvien tunnisteiden käyttö?

2. Vapaakappaleet: lainsäädännön uudistaminen

- ▶ Lain uudistaminen vaatisi määrätietoista kampanjaa. Tekijänoikeudet ovat herkkä asia.
- ▶ Prosessien, tekniikan, yhteyksien uusiokäyttö mahdollista.
- ▶ Rahoitus ja tasapuolisuus erikseen ratkaistava.

1. Julkaisemisen käytännöt

- ▶ Julkaisu sopimukset mahdollistavat tarpeelliset toimenpiteet
- ▶ Riskienhallinta ja toipumiskyky
- ▶ Teknologia valinnat ovat stabiileja ja hallittuja
- ▶ Pysyviä tunnisteita käytetty
- ▶ Oikean viittaamistavan tukeminen
- ▶ Saatavuuden varmistavat ratkaisut
- ▶ Disseminaatiota rohkaistaan

